

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

С. В. Бестужева

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

навчальний посібник

УДК 339.9(477)(075)

ББК 65.9(4УКР)8я7

Б 53

Рецензенти: д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна *Г. В. Задорожний*; д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів Харківського національного університету "ХПІ" *В. А. Міщенко*; д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту *О. Г. Дейнека*.

Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Протокол № 7 від 15.02.2016 р.

Бестужева С. В.

Б 53 Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 268 с.
ISBN 978-966-676-640-6

Викладено та систематизовано основні теоретичні засади розвитку й регулювання міжнародної економічної діяльності України. Широко використано новий статистичний матеріал щодо тенденцій сучасного розвитку міжнародної економічної діяльності України. У кінці кожної теми наведено контрольні запитання для самодіагностики.

Рекомендовано для студентів економічних напрямів підготовки.

780060

ISBN 978-966-676-640-6

УДК 339.9(477)(075)

ББК 65.9(4УКР)8я7

© С. В. Бестужева, 2016

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Форми міжнародної економічної діяльності України	7
1. Сутність і особливості міжнародної економічної діяльності	7
1.1. Предмет, методи та завдання навчальної дисципліни "Міжнародна економічна діяльність України"	7
1.2. Форми міжнародної економічної діяльності	9
1.3. Відкрита економіка: її сутність, основні риси та показники	10
1.4. Платіжний баланс як показник ступеня інтенсивності та ефективності розвитку міжнародної економічної діяльності: його сутність і структура	14
Контрольні запитання	22
2. Суб'єкти міжнародних економічних операцій в Україні	22
2.1. Критерії класифікації суб'єктів міжнародної економічної діяльності	22
2.2. Суб'єкти міжнародної економічної діяльності на мікроекономічному рівні	23
2.3. Суб'єкти міжнародної економічної діяльності на макроекономічному рівні	24
2.4. Суб'єкти наддержавного рівня регулювання міжнародної економічної діяльності	36
Контрольні запитання	40
3. Експорт і імпорт товарів	40
3.1. Основні факторні передумови участі України в міжнародній торгівлі	40
3.2. Експортна політика України	44
3.3. Імпортна політика України	56
Контрольні запитання	60
4. Особливості міжнародної торгівлі послугами в Україні	61
4.1. Сутність міжнародної торгівлі послугами	61
4.2. Міжнародний ринок послуг: сучасний стан і перспективи розвитку	76
4.3. Особливості становлення та розвитку ринку послуг в Україні	88

Контрольні запитання.....	111
5. Міжнародні інвестиційні, валютно-кредитні відносини України.....	111
5.1. Особливості міжнародного інвестування на сучасному етапі.....	111
5.2. Специфіка участі України в міжнародних ринках капіталів.....	116
5.3. Роль ТНК у системі міжнародного інвестування.....	123
5.4. Особливості розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин у країнах трансформаційного типу	128
5.5. Глобалізація фінансових ринків та світова криза заборгованості.....	132
Контрольні запитання.....	138
6. Україна на світових ринках праці та міжнародна трудова міграція.....	139
6.1. Сутність міжнародної міграції робочої сили.....	139
6.2. Міжнародний ринок праці: сучасний стан та перспективи розвитку.....	141
6.3. Україна в міжнародних міграційних процесах.....	144
Контрольні запитання.....	153
7. Міжнародний трансферт технологій та інноваційна політика в системі пріоритетів міжнародної економічної діяльності	153
7.1. Сутність та форми, канали міжнародного трансферту технологій	153
7.2. Науково-технічні зони у стратегії розвитку відкритої економіки.....	161
7.3. Особливості макроекономічної політики України у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва	168
Контрольні запитання.....	181
Розділ 2. Регулювання міжнародної економічної діяльності України..	182
8. Регулювання міжнародної економічної діяльності України.....	182
8.1. Концептуальні проблеми регулювання відкритої економіки	182
8.2. Теоретико-методичні підходи щодо визначення характеру, рівня взаємодії та ступеня впливу держави та міжнародного економічного середовища	183

8.3. Податкове регулювання як ефективний інструмент оптимізації механізму міжнародного співробітництва.....	184
Контрольні запитання.....	192
9. Особливості митного регулювання міжнародної торгівлі в Україні.....	193
9.1. Особливості регулювання зовнішньоторговельних операцій в Україні: методи та інструменти реалізації	193
9.2. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі...	203
9.3. Відносини України з міжнародними інститутами регулювання торгівлі.....	210
Контрольні запитання.....	217
10. Міжнародні комерційні операції.....	217
10.1. Сутність та класифікація міжнародних комерційних операцій	217
10.2. Поняття та форми товарообмінних операцій.....	221
10.3. Зовнішньоторговельний контракт як основа здійснення міжнародних комерційних операцій	223
Контрольні запитання.....	227
11. Україна у світових інтеграційних процесах.....	227
11.1. Економічна інтеграція як фактор розвитку міжнародної економічної діяльності України	227
11.2. Основні завдання та умови європейської інтеграції України.....	229
11.3. Транскордонне співробітництво України на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку	237
Контрольні запитання.....	242
12. Глобальний контекст міжнародного економічного співробітництва	242
12.1. Розвиток процесів інтернаціоналізації на сучасному етапі	242
12.2. Сутність, основні етапи, форми економічної глобалізації.....	247
12.3. Особливості сучасної гео економічної моделі розвитку України в міжнародному контексті	251
Контрольні запитання.....	255
Використана література.....	256